

МИНИСТЕРСТВО ОБРАЗОВАНИЯ И НАУКИ РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ
Федеральное государственное автономное учреждение
высшего профессионального образования
"Казанский (Приволжский) федеральный университет"
Отделение татарской филологии и культуры имени Габдуллы Тукая

УТВЕРЖДАЮ

Проректор по образовательной деятельности КФУ

Проф. Таюрский Д.А.

_____ 20__ г.

подписано электронно-цифровой подписью

Программа дисциплины
Древнетюркский язык Б2.Б.7.1

Направление подготовки: 032700.62 - Филология

Профиль подготовки: Прикладная филология (Татарский язык и литература, арабский язык)

Квалификация выпускника: бакалавр

Форма обучения: очное

Язык обучения: русский

Автор(ы):

Нуриева Ф.Ш.

Рецензент(ы):

Гайнуллина Г.Ф.

СОГЛАСОВАНО:

Заведующий(ая) кафедрой: Харисов Ф. Ф.

Протокол заседания кафедры No ____ от " ____ " _____ 201__ г

Учебно-методическая комиссия Института филологии и межкультурной коммуникации
(отделение татарской филологии и культуры имени Габдуллы Тукая):

Протокол заседания УМК No ____ от " ____ " _____ 201__ г

Регистрационный No 90237516

Казань
2016

Содержание

1. Цели освоения дисциплины
2. Место дисциплины в структуре основной образовательной программы
3. Компетенции обучающегося, формируемые в результате освоения дисциплины /модуля
4. Структура и содержание дисциплины/ модуля
5. Образовательные технологии, включая интерактивные формы обучения
6. Оценочные средства для текущего контроля успеваемости, промежуточной аттестации по итогам освоения дисциплины и учебно-методическое обеспечение самостоятельной работы студентов
7. Литература
8. Интернет-ресурсы
9. Материально-техническое обеспечение дисциплины/модуля согласно утвержденному учебному плану

Программу дисциплины разработал(а)(и) профессор, д.н. (профессор) Нуриева Ф.Ш. кафедра татарского языкознания отделение татарской филологии и культуры им.Г.Тукая , Fenuze.Nurieva@kpfu.ru

1. Цели освоения дисциплины

Цель освоения дисциплины "Древнетюркский язык" - сформировать у студентов комплекс знаний и умений по древнейшим письменным памятникам тюркоязычных народов.

2. Место дисциплины в структуре основной образовательной программы высшего профессионального образования

Данная учебная дисциплина включена в раздел " Б2.Б.7 Общепрофессиональный" основной образовательной программы 032700.62 Филология и относится к базовой (общепрофессиональной) части. Осваивается на 1 курсе, 1 семестр.

Предмет "Древнетюркский язык" входит в обязательный минимум содержания Федеральным государственным образовательным стандартом высшего профессионального образования по направлению подготовки 032700.62 Филология. Профиль: Прикладная филология (Татарский язык и литература, арабский язык(с углубленным изучением истории и культуры ислама) профессиональной образовательной программы по специальности "Филология".

3. Компетенции обучающегося, формируемые в результате освоения дисциплины /модуля

В результате освоения дисциплины формируются следующие компетенции:

Шифр компетенции	Расшифровка приобретаемой компетенции
ОК-1 (общекультурные компетенции)	владение культурой мышления; способность к восприятию, анализу, обобщению информации, постановке цели и выбору путей ее достижения;
ОК-8 (общекультурные компетенции)	осознание социальной значимости своей профессии, высокая мотивация к профессиональной деятельности;
ПК-1 (профессиональные компетенции)	способность демонстрировать знание основных положений и концепций в области теории и истории основного изучаемого языка (языков) и литературы (литератур), теории коммуникации, филологического анализа и интерпретации текста, представление об истории, современном состоянии и перспективах развития филологии;
ПК-2 (профессиональные компетенции)	владение базовыми навыками сбора и анализа языковых и литературных фактов с использованием традиционных методов и современных информационных технологий;
ПК-8 (профессиональные компетенции)	владение навыками участия в научных дискуссиях, выступления с сообщениями и докладами, устного, письменного и виртуального (размещение в информационных сетях) представления материалов собственных исследований.

В результате освоения дисциплины студент:

1. должен знать:

- традиционные письменности древних тюрков;
- характеристику тюркского рунического письма, время и ареал его распространения;

2. должен уметь:

- Уметь:
- читать и анализировать древнетюркские тексты;
- оперировать фактами грамматики, иметь определенный лексический запас древнетюркской лексики;
- пользоваться научной и справочной литературой, библиографическими источниками и современными поисковыми системами;

3. должен владеть:

- конкретными знаниями по истории древних тюрков;
- базовыми навыками обработки рунических текстов

Знать:

- традиционные письменности древних тюрков;
- характеристику тюркского рунического письма, время и ареал его распространения;

Уметь:

- читать и анализировать древнетюркские тексты;
- оперировать фактами грамматики, иметь определенный лексический запас древнетюркской лексики;
- пользоваться научной и справочной литературой, библиографическими источниками и современными поисковыми системами;

Владеть:

- конкретными знаниями по истории древних тюрков;
- базовыми навыками обработки рунических текстов.

4. Структура и содержание дисциплины/ модуля

Общая трудоемкость дисциплины составляет 2 зачетных(ые) единиц(ы) 72 часа(ов).

Форма промежуточного контроля дисциплины зачет в 1 семестре.

Суммарно по дисциплине можно получить 100 баллов, из них текущая работа оценивается в 50 баллов, итоговая форма контроля - в 50 баллов. Минимальное количество для допуска к зачету 28 баллов.

86 баллов и более - "отлично" (отл.);

71-85 баллов - "хорошо" (хор.);

55-70 баллов - "удовлетворительно" (удов.);

54 балла и менее - "неудовлетворительно" (неуд.).

4.1 Структура и содержание аудиторной работы по дисциплине/ модулю

Тематический план дисциплины/модуля

N	Раздел Дисциплины/ Модуля	Семестр	Неделя семестра	Виды и часы аудиторной работы, их трудоемкость (в часах)			Текущие формы контроля
				Лекции	Практические занятия	Лабораторные работы	
1.	Тема 1. Историческая характеристика древних тюркоязычных государств средневековья	1	1	0	4	0	устный опрос тестирование
2.	Тема 2. История открытия и исследования памятников тюркского рунического письма	1	2-3	0	2	0	тестирование устный опрос
3.	Тема 3. Ареалы распространения, типы, виды и жанры ДТП. Памятники рунической письменности Поволжья.	1	4	0	2	0	тестирование устный опрос
4.	Тема 4. Содержание и историческое значение основных орхонских памятников в честь Кюльтегина и Тоньюкука.	1	5	0	2	0	тестирование устный опрос
5.	Тема 5. Основные черты грамматики языка орхоно-енисейских памятников. 1. Фонетика. Графика. Рунический алфавит. Гласные. Согласные. Сингармонизм. 2. Морфология. Части речи. 3. Синтаксис и стилистика древнетюркских рунических текстов.	1	6-10	0	26	0	реферат тестирование
	Тема . Итоговая форма контроля	1		0	0	0	зачет
	Итого			0	36	0	

4.2 Содержание дисциплины

Тема 1. Историческая характеристика древних тюркоязычных государств средневековья

практическое занятие (4 часа(ов)):

Борынгы төрки дәвере төрки телләр үсешенәң өченче чорын - У - Х гасырлар аралыгын тәшкил итә. Борынгы төрки чор А.Н.Баскаков классификациясендә үзе өчкә бүлөп карала: туюк (У - VIII йөзләр), борынгы кыргыз (IX-Хйөзләр). Бу бүленеш тел алмашудан бигрәк, сәяси властың үзгәрүен чагылдыра.

Тема 2. История открытия и исследования памятников тюркского рунического письма
практическое занятие (2 часа(ов)):

Төньяк Монголия территориясендә табылган мәдәни һәйкәлләр "бәңгү ташлар" төркиләренң атаклы каганнары, батырлары: Күлтәгин, аның агасы Билгә каган, зирәк Төньякук, гаскәр башлыклары Кули Чура, Моюн Чура, Алп Илитмиш һ.б. истәлегенә куелга. Борынгы төрки чордан калган рун язучыларның ядкәрләренә табылу урынына, эчтәлегенә һәм жанрына бәйлә төркемнәргә бүленеш С.Г.Кляшторный, А.Н.Кононов, И.Л.Кызласов, А.М.Әрбак, М.Х.Бакиров, Х.М.Мәхмүтов, Х.Р.Курбатов хезмәтләрендә урын алган.

Тема 3. Ареалы распространения, типы, виды и жанры ДТП. Памятники рунической письменности Поволжья.

практическое занятие (2 часа(ов)):

Рун язучылар истәлекләр 7 территорияль төркемчә тәшкил итә. Идел буенда табылган рун язучылар истәлекләренә өйрәнү: Х.Р.Курбатов, Ә.Р.Тенишев, Ф.Ш.Нуриева.

Тема 4. Содержание и историческое значение основных орхонских памятников в честь Кюльтегина и Тоньюкука.

практическое занятие (2 часа(ов)):

Төньякук һәм Күлтәгин истәлекләре: гомумфилологик һәм тарихи планда тикшеренүләр.

Тема 5. Основные черты грамматики языка орхоно-енисейских памятников. 1. Фонетика. Графика. Рунический алфавит. Гласные. Согласные. Сингармонизм. 2. Морфология. Части речи. 3. Синтаксис и стилистика древнетюркских рунических текстов.

практическое занятие (26 часа(ов)):

Борынгы төрки язма истәлекләр телендә сузыклар һәм тартыклар. Борынгы төрки фонетик үзенчәлекләр. Морфология. Исемдә килешләр системасы. Борынгы төрки телдә сан сүз төркеме. Ташъязмаларда төркөлгән алмашлыкларның лексик-грамматик төркемчәләре. Сыйфат сүз төркеменң лексик байлыгы. Борынгы төрки текстларда рәвешләр. Аларның ясалыш үзенчәлекләре. Борынгы истәлекләр телендә төркөлгән боерык һәм теләк фигыльләр. Тексттагы мисалларга нигезләнеп аңлатырга. Борынгы төрки истәлекләр телендә заманнар системасы. Хәзерге-киләчәк заманның ?Күлтәгин? текстында нинди мәгънәләре төркөлгән.

4.3 Структура и содержание самостоятельной работы дисциплины (модуля)

N	Раздел Дисциплины	Семестр	Неделя семестра	Виды самостоятельной работы студентов	Трудоемкость (в часах)	Формы контроля самостоятельной работы
1.	Тема 1. Историческая характеристика древних тюркоязычных государств средневековья	1	1	реферат	6	опрос, тест
2.	Тема 2. История открытия и исследования памятников тюркского рунического письма	1	2-3	коллоквиум	8	коллоквиум
3.	Тема 3. Ареалы распространения, типы, виды и жанры ДТП. Памятники рунической письменности Поволжья.	1	4	самостоятельная работа	8	опрос

N	Раздел Дисциплины	Семестр	Неделя семестра	Виды самостоятельной работы студентов	Трудоемкость (в часах)	Формы контроля самостоятельной работы
4.	Тема 4. Содержание и историческое значение основных орхонских памятников в честь Кюльтегина и Тоньюкука.	1	5	аналитический анализ	6	контрольная работа, тест
5.	Тема 5. Основные черты грамматики языка орхоно-енисейских памятников. 1. Фонетика. Графика. Рунический алфавит. Гласные. Согласные. Сингармонизм. 2. Морфология. Части речи. 3. Синтаксис и стилистика древнетюркских рунических текстов.	1	6-10	анализ текста	8	зачет
	Итого				36	

5. Образовательные технологии, включая интерактивные формы обучения

Вузовское освоение курса "Древнетюркский язык" предполагает использование как традиционных, так и инновационных образовательных технологий. Из традиционных образовательных технологий используются в учебном процессе лекция, практическое занятие, семинар и др. В курсе используются новые информационные технологии: Интернет-ресурсы и др.

6. Оценочные средства для текущего контроля успеваемости, промежуточной аттестации по итогам освоения дисциплины и учебно-методическое обеспечение самостоятельной работы студентов

Тема 1. Историческая характеристика древних тюркоязычных государств средневековья

опрос, тест , примерные вопросы:

Борынгы төрки дәвере төрки телләр үсешенәң ничәнче чорын тәшкил итә? Борынгы төрки чор А.Н.Баскаков классификациясендә ничәгә бүлөп карала? ЭОР Борынгы төрки тел.
<http://tulpar.kfu.ru/course/view.php?id=432> (Тест)

Тема 2. История открытия и исследования памятников тюркского рунического письма

коллоквиум , примерные вопросы:

Төрки рун язуды текстларның табылу һәм аларны өйрәнү тарихын сөйләргә. Күлтәгин истәлегенәң табылу тарихы, эчтәлегә. Истәлекне өйрәнүгә галимнәр. Төньяккүк истәлегенәң табылу тарихы. Төньяккүкнүң II төрки каганатны ныгытудагы ролен ташъязмалардагы мөгълүматлардан чыгып аңлатырга. Билгә каган турында мөгълүматлар кайсы истәлекләрдә сакланган.

Тема 3. Ареалы распространения, типы, виды и жанры ДТП. Памятники рунической письменности Поволжья.

опрос , примерные вопросы:

Борынгы төрки чордан калган ташъязмаларның табылу географиясе . Рун язулы истәлекләр төрки берләшмәләренең сәяси һәм мәдәни үзәкләренә нисбәттә ничә территориаль төркөмчә хасыйль итә? Идел-Чулман буйларында табылган рун язулы истәлекләргә өйрәнүнең торышы.

Тема 4. Содержание и историческое значение основных орхонских памятников в честь Кюльтегина и Тоньюкука.

контрольная работа, тест , примерные вопросы:

ЭОР Борынгы төрки тел. <http://tulpar.kfu.ru/course/view.php?id=432> (Тест) 1. I төрки каганаты барлыка килгән ел: 1) 552 2) 650 3) 435 4) 740 2. Төрки каганлык белән идарә итә: 1) каган 2) халык 3) гаскәр 4) жрецы 3. ?Күлтәгин? текстын беренче өйрәнгән галим: 1) В.В. Радлов 2) В. Томсен 3) П.М. Мелиоранский 4) Г.В. Поливанов 4. II Төрки каганлыкта кулланылган рун язуы: 1) енисей 2) орхон 3) сәгъди 4) арами 5. Борынгы төрки телдә юнөлеш килеш кушымчасы 1) ?та, -тә 2) ?ын, -ин 3) ?гару, -гөрү 4) ?ыг, -иг III дәрәжәдә катлаулы бирем 1. Рун язулары беренче табылган урын 1) Хакассия 2) Төркөстан 3) Кытай 4) Европа 2. I төрки каганлык бүленгән: 1) Көнъяк һәм Төнъяк каганлык 2) Көнчыгыш һәм Көнбатыш 3) Көнъяк һәм Көнчыгыш 4) Төнъяк һәм Көнбатыш каганлыктарга 3. Күлтәгин хөрмәтенә куелган бәңгү таш ике телдә язылган: 1) төрки һәм кытай телләрендә 2) уйгыр һәм кытай телләрендә 3) төрки һәм монгол телләрендә 4) уйгыр һәм монгол телләрендә 4. Үткән заман сыйфат фиғыль күрсәткече: 1) ?мыш/-миш, -мес/-мис 2) ?ыгма/-игмә 3) ?дачы/-дәчи 4) ?ынан/-инән 5. Кайсы рун язуы ?ок? тезмәсен белдерә: 1) ú 2) ĭ 3) ð 4) x 6. Рун язуының язылышы: 1) сулдан уңга 2) уңнан сулга 3) астан өскә 4) өстән аска 7. Фиғыль заманын билгеләгез: Түрк будун өлти, алкынты, йок болты 1. нәтижәле үткән заман 2. билгеле үткән заман 3. хәзергә заман 4. киләчәк заман Вариант II 1 дәрәжәдәгә катлаулы бирем 1. Күлтәгин хөрмәтенә куелган ташның табылу вакыты: 1) 1889 2) 1898 3) 732 4) 1914 2. Төньюкук истәлеген тапкан галим 1) Е. Клеменц 2) В. Радлов 3) П. Мелиоранский 4) С. Малов 3. Орхон һәм Енисей истәлекләрен тәржемә иткән галим 1) Э.Р. Тенишев 2) В.В. Радлов 3) С.Е. Малов 4) В.М. Наделяев 5. Борынгы төрки телдә 17 саны белдерелгән 1) он йети 2) йети он 3) йети йигирми 4) йигирми йети 6. 10 мең борынгы төрки телдә белдерелгән: 1) он бин 2) бин он 3) он мин 4) түмән

Тема 5. Основные черты грамматики языка орхон-енисейских памятников. 1. Фонетика. Графика. Рунический алфавит. Гласные. Согласные. Сингармонизм. 2. Морфология. Части речи. 3. Синтаксис и стилистика древнетюркских рунических текстов.

зачет , примерные вопросы:

Борынгы төрки язма истәлекләр телендә килешләр системасы. Борынгы төрки телдә сан сүз төркөме. Ташъязмаларда төркөлгән алмашлыкларның лексик-грамматик төркөмчәләре. Сыйфат сүз төркөменең лексик байлыгы. Борынгы төрки текстларда рәвешләр. Аларның ясалыш үзенчәлекләре. Борынгы истәлекләр телендә төркөлгән боерык һәм теләк фиғыльләр. Тексттагы мисалларга нигезләнеп аңлатырга. Борынгы төрки истәлекләр телендә заманнар системасы. Хәзергә-киләчәк заманның Күлтәгин текстында нинди мәгънәләре төркөлгән. Үткән заман формалары. Куллану ешлыгы. Төрләнү үзенчәлеге. Киләчәк заман хикәя фиғыльләр. Шарт фиғыльләрнең зат мәгънәләрен үзегез сайлаган тексттан чыгып аңлатыгыз.

Тема . Итоговая форма контроля

Примерные вопросы к зачету:

1. Төрки халыктар тарихын чорларга бүлү. Борынгы төрки чорга гомуми күзәтү ясарга.
2. I төрки каганат тарихы. Бу чорда дөньяда сәяси мохит.
3. II төрки канагат тарихы. Канагатның этник структурасы. Язу барлыкка килүнең алшартлары.
4. II канагат чорынан калган ядкярләр. Аларның әһәмияте.
5. Төрки рун язулы текстларның табылу һәм аларны өйрәнү тарихын сөйләргә.
6. Руник язмаларны табылу ареалына бөйлә төркөмнәргә бүлү.
7. Төнъяк Монголия территориясендә табылган истәлекләр хакында гомуми мәгълүмат бирү.
8. Күлтәгин истәлегенең табылу тарихы, эчтәлеге. Истәлекне өйрәнүче галимнәр.
9. Төньюкук истәлегенең табылу тарихы. Төньюкукның II төрки каганатны ныгытудагы ролен ташъязмалардагы мәгълүматлардан чыгып аңлатырга.
10. Билгә каган турында мәгълүматлар кайсы истәлекләрдә сакланган.

11. Идел-Чулман буйларында табылган рун язулы истәлекләрне өйрәнүнең торышы.
12. Борынгы төрки истәлекләрне жанры һәм эчтәлегенә бәйле төркемләү.
13. Төрки рун алфавиты. Аның барлыкка килүе турында карашлар.
14. Борынгы төрки алфавитында сузыкларның бирелеше. Фонемаларны билгеләүдә кыенлыктар.
15. Борынгы төрки алфавитында тартыкларның бирелеше. Тартыкларның үзенчәлеге.
16. Борынгы төрки истәлекләр телендә сакланган төп фонетик закончалыкларны мисалларга нигезләнеп аңлатырга.
17. Борынгы төрки телнең сүзлек составына тематик характеристика бирегез. Аларның хәзерге татар әдәби теле белән чагыштырганда уртаклыгы һәм аермасы.
18. Борынгы төрки сүзлек. Гомуми характеристика бирергә.
19. Борынгы төрки язма истәлекләр телендә килешләр системасы.
20. Борынгы төрки телдә сан сүз төркеме.
21. Ташъязмаларда теркәлгән алмашлыкларның лексик-грамматик төркемчәләре.
22. Сыйфат сүз төркеменең лексик байлыгы.
23. Борынгы төрки текстларда рәвешләр. Аларның ясалыш үзенчәлекләре.
24. Борынгы истәлекләр телендә теркәлгән боерык һәм теләк фигыльләр. Тексттагы мисалларга нигезләнеп аңлатырга.
25. Борынгы төрки истәлекләр телендә заманнар системасы.
26. Хәзерге-киләчәк заманның ?Күлтәгин? текстында нинди мөгънәләре теркәлгән.
27. Үткән заман формалары. Куллану ешлыгы. Төрләнү үзенчәлеге.
28. Киләчәк заман хикәя фигыльләр.
29. Шарт фигыльләрнең зат мөгънәләрен үзегез сайлаган тексттан чыгып аңлатыгыз.
30. Сыйфат фигыльләрнең кулланылышын ?Күлтәгин? истәлегенә таянып аңлатыгыз.
31. Хәл фигыльләр. Истәлекләр телендә куллану үзенчәлеге.
32. Истәлекләрдә теркәлгән ярдәмлек сүз төркемнәре хакында сөйләргә. Хәзерге татар әдәби теленнән аермасын билгеләргә.

7.1. Основная литература:

Аминова А. А. Теория и практика русского языка: морфология. Синтаксис. Орфография. Пунктуация: учебное пособие для студентов высших учебных заведений, обучающихся по специальности 031001 и направлению подготовки 031000 "Филология" / А.А. Аминова, Н.Н. Фаттахова. Казань: Казанский государственный университет, 2009. 203 с.

Никуличева, Д. Б. Как найти свой путь к иностранным языкам. Лингвистические и психологические стратегии полиглотов [Электронный ресурс] : учеб.-метод. пособие / Д. Б. Никуличева. - М. : Флинта : Наука, 2009. - 304 с. <http://znanium.com/bookread.php?book=406424>

История русского языка: Курс лекций / В.П. Даниленко. - М.: Флинта: Наука, 2009. - 320 с. <http://znanium.com/bookread.php?book=320757>

Нуриева Ф.Ш. Борынгы төрки тел ЭОР Борынгы төрки тел. <http://tulpar.kfu.ru/course/view.php?id=432>

Нуриева Ф.Ш. Борынгы төрки тел. Орхон-енисей язмалары теле. - Казан: Казан ун-ты нәшр., 2007. - 144 б.

7.2. Дополнительная литература:

Заболотный В.М. Древние языки и культуры. - М.: Изд. центр ЕАОИ, 2009. - 308 с. <http://www.bibliorossica.com/book.html?currBookId=6163>

Малые языки и традиции: существование на грани Вып. 1. Лингвистические проблемы сохранения и документация малых языков / Под редакцией А.Е.Кибрикова. - М.: Новое издательство, 2005. - 252 с. <http://www.bibliorossica.com/book.html?currBookId=1267>

Кормушин И.В. Тюркские енисейские эпитафии : грамматика, текстология / И.В. Кормушин ; Рос. акад. наук, Ин-т языкознания. ? Москва : Наука, 2008. ? 341, [1] с., [16] л. цв. ил. ; 22. ? Часть текста представляет собой тюркское руническое письмо. ? На тит. л.: Акад. книгоиздательство России 280 лет. ? Продолж. монографии "Тюркские енисейские эпитафии. Тексты и исследования" (М.: Наука, 1997)

Бакиров М.Х. Генезис и древнейшие формы общетюркской поэзии : Автореф. дис... д-ра филол. наук. 10.01.02 / М.Х. Бакиров ; Казан. гос. ун-т. ? Казань, 1999. ? 96 с. Гумилев Л.Н. Древние тюрки. - М., 1993.

Дәүләтшин Г. Төрки-татар рухи мәдәнияте тарихы. - Казан: Тат. кит. нәшр., 1999.

Зарубежная тюркология. Вып. 1: Древние тюркские языки и литературы : [сб.] / [сост. С. Г. Коляшторный] .? М. : Наука, 1986. .? 381 с

Малов С.Е. Памятники древнетюркской письменности. Тексты и исследования. - М: изд. АН СССР, 1951.

Малов С.Е. Памятники древнетюркской письменности. - М. - Л., 1951.

Малов С.Е. Енисейская письменность тюрков. - М.- Л., 1952.

Малов С.Е. Памятники древнетюркской письменности Монголии и Киргизии. -М.-Л., 1951.

Щербак А.М. Тюркская руника. Происхождение древнейшей письменности тюрков. - С-Пб, 2001.

Языки мира: Тюркские языки. -М., 1996.

Словари

Древнетюркский словарь. - Л., 1969.

Севортян Э.В. Этимологический словарь тюркских языков. - М., 1974.

Әхмәтъянов Р.Г. Татар теленең кыскача тарихи-этимологик сүзлеге. -Казан, 2001.

7.3. Интернет-ресурсы:

Институт стран Азии и Африки при Московском государственном университете (МГУ - <http://www.iaas.msu.ru>

Нуриева Ф.Ш. Борынгы төрки тел - <http://tulpar.kfu.ru/course/view.php?id=432>

Нуриева Ф.Ш. Дистанционное обучение в КГУ. Дистанционный учебный курс - <http://moodle.ksu.ru/course/view.php?id=11>

Словарь филолога - slovarfilologa.ru/52/

Тюркские языки - ru.wikipedia.org/wiki/

8. Материально-техническое обеспечение дисциплины(модуля)

Освоение дисциплины "Древнетюркский язык" предполагает использование следующего материально-технического обеспечения:

Необходимые технические средства:

Средства телекоммуникации (электронная почта, выход в Интернет).

Сканер.

Принтер лазерный.

Копировальный аппарат.

Ноутбук

Программа составлена в соответствии с требованиями ФГОС ВПО и учебным планом по направлению 032700.62 "Филология" и профилю подготовки Прикладная филология (Татарский язык и литература, арабский язык) .

Автор(ы):

Нуриева Ф.Ш. _____

"__" _____ 201__ г.

Рецензент(ы):

Гайнуллина Г.Ф. _____

"__" _____ 201__ г.